

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 339.56:658.7(4)

Чучка І.М., к.е.н., доцент
Мукачівський державний університет

СУЧАСНІ ОСНОВНІ ФОРМИ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ В ЄВРОПІ

Чучка І.М. Сучасні основні форми транспортно-логістичних послуг в Європі. У статті розглянуто основні сучасні форми транспортно-логістичних послуг в європейських країнах та їхній вплив на розвиток міжнародних транспортних послуг в Україні.

Ключові слова: транспорт, транспортування, транспортно-логістичне обслуговування, транспортні компанії.

Чучка И.М. Современные основные формы транспортно-логистических услуг в Европе. В статье рассмотрены основные современные формы транспортно-логистических услуг в европейских странах и их влияние на развитие международных транспортных услуг в Украине.

Ключевые слова: транспорт, транспортировка, транспортно-логистическое обслуживание, транспортные компании.

Chuchka I.M. Contemporary forms of major transport logistics services in Europe. The article discusses the main forms of modern transport and logistics services in the European countries and their impact on the development of international transport services in Ukraine.

Keywords: transport, transportation, transportation and logistics services, transport companies.

Постановка наукової проблеми. Тема статті – серед надзвичайно актуальних науково-практичних напрямів, що безпосередньо стосуються процесів євроінтеграції та, без сумніву, є цікавими для України, яка визначила свій курс на євроінтеграцію як стратегічний. Єврологістика означає формування єдиного транспортно-логістичного простору в Європі, що включатиме не тільки країни – члени ЄС (їх на сьогоднішній день 28), але і країни – сусіди ЄС, у т.ч. Україну. Процеси єврологістики мають свою історію та етапи формування у контексті реалізації Пан'європейської транспортно-логістичної інтеграції, її структурних та регіональних компонентів та програм, зокрема, це TEN (TransEuropean Network – Трансєвропейська мережа), TINA (Transport

Infrastructure Needs Assessment – Оцінка потреб розвитку транспортної інфраструктури), PETrA (PanEuropean Transport Areas – Пан'європейські транспортні зони), PEC (PanEuropean Corridors – Пан'європейські транспортні коридори) тощо.

Метою статті є розкрити особливості та характерні риси процесів формування транспортно-логістичного обслуговування ЄС та України.

Виклад основного матеріалу. Транспорт – одна із найважливіших складових частин матеріальної бази економіко-правової галузі, він відіграє виключно важливу роль у розвитку економіки будь-якої держави, так як, здійснюючи перевезення вантажів і пасажирів відповідно до потреб виробництва, забезпечує тим самим нор-

мальне функціонування і розвиток усіх його галузей, регіонів і підприємств.

Ключовою операцією у сфері транспортно-логістичного обслуговування є транспортування, що і є об'єктом здійснення транспортно-логістичних послуг. Транспортування – це логістична операція, що полягає у переміщенні продукції у заданому стані із застосуванням транспортних засобів, починається із завантаження з місця відправлення і закінчується розвантаженням у місці призначення. Більш загальним поняттям є «перевезення» – переміщення вантажів, товарів або пасажирів. Обидва поняття означають, по суті, одну і ту ж саму дію, передбачають як вантажні, так і пасажирські переміщення, використання різних видів транспорту, але термін «транспортування» є саме логістичним терміном.

А.М. Гаджинський визначає транспортно-логістичне обслуговування як систему доставки, що включає в себе перевезення товарів від постачальників до споживача і виконання пов'язаних з цим завантажувально-розвантажувальних робіт, зберігання (розфасовку, упаковку, складування), страхування, фінансові послуги, інформаційні процеси і ведення відповідної документації [1]. Синонімом транспортно-логістичного обслуговування є поняття «транспортно-експедиційного обслуговування». Теоретично принципова відмінність цих двох понять у тому, що у першому випадку до транспортного обслуговування додається комплекс послуг з інших сфер логістики – складської, закупівельної, розподільчої, логістики запасів тощо, а у випадку із транспортно-експедиційним обслуговуванням передбачається надання експедиторських, комерційно-правових, фінансових, інформаційно-консультаційних послуг та інших послуг. На практиці ж логістичні і експедиційні послуги, що надають фірми, тісно переплітаються.

До основних завдань транспортно-логістичного обслуговування можна віднести:

1. Підбір оптимального типу і виду транспортного засобу.

2. Визначення раціонального маршруту перевезення.

3. Створення транспортних систем і транспортних коридорів.

4. Сумісне планування транспортних процесів з різними видами транспорту у випадку мультимодальних перевезень.

5. Забезпечення злагодженого функціонування транспортно-складського процесу і виробничого комплексу.

6. Високоякісне забезпечення транспортним обслуговуванням виробничо-комерційної діяльності суб'єктів господарювання.

Транспортно-логістичні послуги є сформованим комплексом логістичних операцій, що охоплюють велику кількість напрямів обслуговування вантажних перевезень, у тому числі і в міжнародному масштабі. Дане сервісне обслуговування відрізняється від інших логістичних сервісів масштабністю охоплюваних сфер і напрямів діяльності, значною кількістю операцій технологічного характеру, високими можливостями позитивного економічного ефекту для клієнта [4].

Суб'єктами надання транспортно-логістичних послуг є різного роду транспортні і транспортно-логістичні компанії. Вони, по суті, є логістичними посередниками – зазвичай юридичними особами, що організовують транспортно-логістичне обслуговування, при цьому можуть самі не приймати безпосередньої участі в процесі перевезення. Такі посередники і є основними учасниками ринку транспортно-логістичних послуг [2].

Якщо звернутися до практики вітчизняного ринку транспортно-логістичних послуг, то основними типами гравців у цьому сегменті є: транспортні компанії, транспортно-експедиторські компанії і логістичні аутсорсери (аналоги зарубіжних логістичних операторів). Розглянемо особливості кожного із типів компаній.

Транспортна компанія – це фірма, що займається вантажними перевезеннями, зазвичай діє в регіональному масштабі або в межах визначеного внутрішнього чи міжнародного напрямку. Як правило, такі компанії є спеціалізованими по виду транспорту. Вони володіють великими транспортними активами, які здають в оренду іншим суб'єктам логістичного ринку або безпосередньо клієнтам [3].

Транспортно-експедиторська компанія – це компанія, що спеціалізується на організації вантажних перевезень і наданні широкого спектру логістичних послуг. Зазвичай такого роду компанії не мають чіткої галузевої спеціалізації і функціонують за усіма можливими і доступними географічними напрямками, частіше міжнародними. Географічна експансія є для них пріоритетним напрямом розвитку [5].

Логістичний аутсорсер – це компанія, орієнтована на надання послуг з комплексного аутсорсингу логістики. Принципова відмінність такого роду компаній полягає у наявності галузевих пропозицій, комплексності, складності реалізації послуг, регулярності їх надання і укладанні довгострокових контрактів [6].

Для західних компаній більш характерне виділення інших типів компаній. Так, виділяють компанії – логістичні оператори, орієнтовані на галузеві пропозиції фірмам, які перш за все мають потребу у широкій дистрибуції товарів (сектор B2C) або організації ланцюга поставок (сектор B2B). Вони надають комплексні послуги, гнучко підлаштовуються під потреби клієнтів і відрізняються найбільшим ступенем інтеграції з ними.

Інший тип компаній – це переважно експедиторські компанії, що надають широкий спектр послуг по транспортуванню товарів, у першу чергу для промислових підприємств.

Ще одним менш розповсюдженим типом є вузькоспеціалізовані компанії, що зайняті в сегментах, робота в яких пов'язана з володінням власними активами. Наприклад, компанії, що спеціалізуються на перевезеннях негабаритних вантажів, морські контейнерні лінії тощо.

Стрімкіше, ніж на вітчизняному логістичному ринку, позиції посилюють також і змішані перевізники. Вони здійснюють мультимодальні перевезення, тобто перевезення із використанням двох і більше видів транспорту. Ці перевізники не лише організовують транспортування різними видами транспорту, але і здійснюють широкий спектр послуг як потужні логістичні оператори.

Логістичні оператори, за класифікацією ЄС, розподіляються на п'ять типів залежно від комплексу послуг, що вони надають (табл. 1).

Отже, Україна нині активно веде пошук свого місця в європейських інтеграційних процесах, у тому числі і на регіональному та транскордонному рівнях. Євроінтеграційні прагнення України – це бажання стати розвиненою країною з ринковою, конкурентоспроможною економікою.

Важливими у даному контексті стануть нові програми в рамках «Східного партнерства», що мають бути затверджені на черговому саміті ЄС. У цих програмах важливою складовою буде і подальший розвиток транспортно-логістичних процесів в Європі,

Таблиця 1

Характеристика типів логістичних операторів

Типи операторів логістичних послуг	Їхня компетенція
1PL (First Party Logistics)	Автономна логістика, що передбачає виконання всіх операцій вантажовласником
2PL (Second Party Logistics)	Надання традиційних послуг з транспортування і управління складськими приміщеннями
3PL (Third Party Logistics)	Розширення стандартного переліку послуг нестандартними (складування, перевантаження, обробка вантажів, додаткові послуги із значною доданою вартістю), використання субпідрядників
4PL (Fourth Party Logistics)	Інтеграція усіх компаній, залучених у ланцюг поставок
5PL (Fifth Party Logistics)	Управління усіма компонентами, складовими єдиного ланцюга постачання вантажів, за допомогою електронних засобів інформації

тому що європейська інтеграція – це магістральний напрям розвитку нашого континенту, а його досвід має як регіональне, так і глобальне значення.

Висновки. Можна зазначити, що транспортно-логістичні послуги є синтезом двох основних складових обслуговування пере-

везень: матеріального забезпечення транспортним засобом і нематеріального забезпечення логістичними і експедиторськими послугами транспортування. Комплекс даних послуг утворився в результаті потреби у більш економічно ефективному здійсненні логістичного обслуговування.

Список літератури:

1. Гаджинский А.М. Логистика. 20-е изд. – М., 2012. – 484 с.
2. Крикавський Є. Логістичне управління : підручник / Є. Крикавський. – Львів : Нац. університет «Львівська політехніка», 2005. – 684 с.
3. Паламарчук О. Створення логістичних центрів в Україні вирішить 5 найважливіших проблем країни [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://12b.ua/news/15857/ua-ua/>.
4. Плахута Г.А. Логістичний аутсорсинг: переваги та недоліки застосування // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. – 2010. – № 11/158. – С. 12-16.
5. Сербин В.Д. Основы логистики : учебное пособие. – Таганрог : Изд-во ТРТУ, 2010.
6. Смиринський В. Ринок державних закупівель в умовах макрологістичної глобалізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.soskin/info/ea.php>.
7. Іртищева І.О. Стратегічні орієнтири розвитку логістичної інфраструктури в морегосподарському комплексі України / І.О. Іртищева, Т.В. Стройко // Збірник наукових праць НУК. – Миколаїв : НУК, 2014. – № 1(451). – С. 12-16.
8. Іртищева І.О. Види, цілі і процес формування програми змін в логістичній системі / І.О. Іртищева, С.М. Мінакова // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 3. – С. 155-161.